

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS
2016 metai

1

LI

Vilnius 2016

LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

2016

1

Vilnius 2016

LITAUISCHES INSTITUT FÜR GESCHICHTE

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

2016

1

Vilnius 2016

UDK 947.45
Li 237

Žurnalo leidybą finansavo

LIETUVOS MOKSLO TARYBA
PAGAL VALSTYBINĘ LITUANISTINIŲ TYRIMŲ IR SKLAIDOS
2016–2024 METŲ PROGRAMĄ
Projekto finansavimo sutartis Nr. LIP-074/2016

Redakcinė kolegija:

Egidijus ALEKSANDRAVIČIUS
Vytauto Didžiojo universitetas

Jan JURKIEWICZ
Adomo Mickevičiaus universitetas Poznaneje

Zigmantas KIAUPA
Lietuvos istorijos institutas

Česlovas LAURINAVIČIUS
Lietuvos istorijos institutas

Ingė LUKŠAITĖ
Lietuvos istorijos institutas

Elmantas MEILUS (pirmininko pavaduotojas)
Lietuvos istorijos institutas

Jolita MULEVIČIŪTĖ
Lietuvos kultūros tyrimų institutas

Rimvydas PETRAUSKAS
Vilniaus universitetas

Edmundas RIMŠA
Lietuvos istorijos institutas

Jolita SARCEVIČIENĖ (sekretorė)
Lietuvos istorijos institutas

Vladas SIRUTAVIČIUS
Lietuvos istorijos institutas

Gintautas SLIESORIŪNAS (pirmininkas)
Lietuvos istorijos institutas

Darius STALIŪNAS
Lietuvos istorijos institutas

Saulius SUŽIEDĖLIS
Milersvilio universitetas

Joachim TAUBER
Šiaurės Rytų institutas Liuneburge

Šio žurnalo straipsnių pavadinimai ir santraukos cituojami duomenų bazėse:
Articles appearing in this journal are abstracted and indexed in:
HISTORICAL ABSTRACTS. AMERICA: HISTORY AND LIFE.
EBSCO Publishing

ISSN 0202-3342

© Lietuvos istorijos institutas, 2016
© Straipsnių autoriai, 2016

REGINA LAUKAITYTĖ

1941 METŲ LKP(B) CENTRO KOMITETO PERSONALINĖ SUDĖTIS

1941 m. vasarį Lietuvos SSR laikraščiai paskelbė apie ką tik išrinktus naujo LKP(b) CK narius bei kandidatus į CK narius tuo metu vykusiame LKP(b) V suvažiavime¹. Pirmuosiuose spaudos puslapiuose publikuotą jų sąrašą, matyt, peržvelgė ne vienas prieš pusę metų okupuotos šalies gyventojas. Vienas akyliausių tų dienų įvykių stebėtojų, Kaurne gyvenęs ir arkikatedroje klebono pareigas ėjęs kanauninkas Povilas Dogelis nusirašė pavardes į savo dienoraštį su trumpa pastaba: „Iš to sąrašo matosi, kad yra daug rusų, žydų, lietuvių tik mažuma.“² Rengiant kanauninko dienoraštį spaudai, buvo privalu identifikuoti jo išvardytus asmenis. Tai tapo šiokiu tokiu iššūkiu, nes apie daugelį tokios, atrodytų, centrinės valdžios institucijos, kaip LKP(b) CK, narių bei kandidatų į CK narius nėra jokių duomenų nei lietuviškose sovietinio laikotarpio enciklopedijose, nei to meto istoriografijoje. Dar daugiau, pastarojoje visas minėtų asmenų sąrašas vėliau nebuvo skelbiamas³, o ir paskelbtos 1941 m. laikraščiuose pavardės tik su inicialais, be vardų.

Naujausioje istoriografijoje LKP(b) veikla analizuojama gana retai. Tiesa, apie padėtį joje pirmosios sovietinės okupacijos metais keletą įdomių straipsnių yra paskelbusi Nijolė Maslauskienė; ji pateikė statistinių duomenų apie partijos narius, jų tautinę sudėtį bei tautinius nesutarimus, bolševikines gretų valymo kampanijas⁴. Vytautas Tininis yra

¹ Pasibaigė V–asis LKP(b) suvažiavimas, *Tarybų Lietuva*, 1941 02 11, p. 1.

² Kanauninko Povilo Dogelio dienoraštis, 1941 m. vasario 11 d. įrašas (kolekcininko Vytauto Lekučio dovanotas rankraštis Lietuvos istorijos institute rengiamas spaudai).

³ Žr. LKP istorijai skirtas knygas: *Revoliucinis judėjimas Lietuvoje*, Vilnius, 1957; *Lietuvos Komunistų Partijos istorijos apybraiža*, t. 3, Vilnius, 1985.

⁴ N. Maslauskienė, Lietuvos komunistų sudėtis 1940 m. spalio – 1941 m. birželio mėn., *Genocidas ir rezistencija*, 1999, nr. 6, p. 20–46, atvira prieiga: <<http://genocid.lt/Leidyba/6/nijole6.htm>>; N. Maslauskienė, Lietuvos tautinių mažumų įtraukimas į LSSR administraciją ir sovietinės biurokratijos tautiniai santykiai 1940–1941 m., ten pat, 2001, nr. 1, p. 15–43, atvira prieiga: <[http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2001~1367184570266/DS.002.0.01.ARTIC](http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2001~1367184570266/DS.002.0.01.ARTIC, žr. 2016 09 15), žr. 2016 09 15>.

publikavęs centrinių LKP veikėjų biografijas⁵. Šia publikacija – žvilgsniu į V partijos suvažiavime išrinktų CK narių ir kandidatų į CK narių sąrašą „stambiu planu“ – siekiama: 1) paskelbti iki šiol istoriografijoje neskelbtą ir netyrinėtą 1941 m. LKP(b) CK narių bei kandidatų į CK narius sąrašą ir identifikuoti visus asmenis, ypač tuos, kurių pavardės nieko nesako šiandienos istorikams. Paskata skelbti šį darbą buvo ir savotiškas atradimas – tarp LKP(b) CK narių buvo asmuo, vėliau ėjęs itin svarbias pareigas SSSR vyriausybėje. Identifikuojant pasitelkti enciklopediniai leidiniai, istoriografija, taip pat Lietuvos ypatingojo archyvo LKP dokumentų skyriuje (LYA LKP DS) saugomos bylos, interneto svetainėse skelbta medžiaga. Biografiniai duomenys unifikuoti: fiksuojami gyvenimo metai, išsilavinimas bei tarnybinė veikla, narystės LKP ar Visasąjunginėje KP(b) stažas, pareigos išrinkimo į LKP(b) CK metu, tolesnis asmens likimas; 2) taip pat publikuojamos LKP(b) V suvažiavimo stenogramos ištraukos apie dviejų asmenų – Juozo Vaišnoro ir Genriko Zimano, – kandidatūrų svarstymą; jie nebuvo išrinkti CK nariais, tad kandidatūrų atmetimas yra įdomus bene vienintelis fenomenas LKP CK istorijoje, rodantis vietos komunistų nuotaikas ir pastangas savarankiškai formuoti CK; 3) įvadiniam straipsnyje siekiama iširti CK narių sudėtį ir atsakyti į klausimus: kaip buvo formuojamas naujos sovietinės respublikos aukščiausias partinis ešelonas, kokių tautybių ir kokią profesinę patirtį turėję komunistai jį sudarė. Per keletą iki nacių invazijos likusių mėnesių šis kolektyvinis partinis organas nesuspėjo įgauti realios valdžios, bet jo sudėtis ir išrinkimo aplinkybės gerai reprezentuoja VKP(b) CK politikos kryptį Lietuvos SSR. Dėl publikacijos apimties neskelbiamas minėtame suvažiavime išrinktos revizijos komisijos narių sąrašas (11 asmenų, neturėjusių sprendžiamojo balso; 1941 m. jis neviešintas laikraščiuose).

Kaune 1941 m. vasario 5–9 d. sušauktą LKP(b) V suvažiavimą nuo ankstesnio, vykusio pogrindyje 1924 m., skyrė 16 metų tarpšnis. Suvažiavimas vyko rusų kalba, bet daug lietuvių komunistų jos nemokėjo ir posėdžiuose sakomų kalbų klausėsi su ausinėmis, iš vietos replikuodami lietuviškai. Jame dalyvavo 342 delegatai, atstovavę 2504 partijos nariams ir 634 kandidatams. Oficiali statistika skelbė, kad 149 delegatai buvo darbininkai, 57 – darbo valstiečiai ir 136 – tarnautojai, dalyvavo 11 tautybių delegatai⁶.

Suvažiavime išrinkto LKP(b) CK narių ir ypač kandidatų į CK narius (toliau – kandidatų) sudėtis iš esmės skyrėsi nuo oficialių duomenų apie partinę narystę. Jame vyravo buvę profesionalūs pogrindininkai (vienas kitas buvęs darbininkas ar valstietis komunistas nuo 1940 m. birželio taip pat jau užėmė partinius postus) ir kitataučiai politiniai darbuotojai, įskaitant Lietuvos teritorijoje dislokuotos sovietų armijos dalinių politinius komisarus.

⁵V. Tininis, *Sovietinė Lietuva ir jos veikėjai*, Vilnius, 1994.

⁶*Lietuvos Komunistų Partijos istorijos apybraiža*, t. 3, p. 77.

Beveik pusė išrinktų į CK asmenų niekada nepriklausė pagrindinei LKP, jie buvo atsiųsti į okupuotą Lietuvą tik 1940–1941 m. (tiesa, 1940 m. spalio 8 d. LKP tapo VKP(b) dalimi – LKP(b). Taip buvo sprendžiama narystės LKP problema („reikiama“ partija iš esmės tik imta kurti⁷), tačiau svarbiausia, kaip taikliai pastebėjo istorikas Alfredas Senas: „Lietuvos komunistai ir jiems prijaučiantys asmenys, neatsižvelgiant į jų entuziazmo laipsnį, neturėjo reikiamos kvalifikacijos bei patirties, kad galėtų sukurti sovietinę santvarką Lietuvoje; centralizuota sovietų sistema nė vienoje šalyje nenorėjo atiduoti iniciatyvos vietiniams.“⁸

LKP(b) CK narių ir kandidatų rinkimai

LKP(b) CK nariais buvo išrinkti 47 asmenys, dar 16 komunistų tapo kandidatais į CK narius (žr. 1 priedą). Kanauninkas P. Dogelis buvo teisus – 63 asmenų sąrašė tebuvo 27 lietuviškos pavardės. Suvažiavimo delegatams pasiūlytas kandidatūras, matyt, parinko Antanas Sniečkus ir VKP(b) CK bei SSSR Liaudies komisarų tarybos įgaliotinis Lietuvos SSR Nikolajus Pozdniakovas. Buvo išrinkti bent 5 tautybių atstovai – 27 lietuviai (24 CK nariai ir 3 kandidatai), 21 rusas (12 narių ir net 9 kandidatai), 7 žydai (5 nariai ir dvi kandidatės), 5 baltarusiai (4 nariai, 1 kandidatas), 2 ukrainiečiai (narys ir kandidatas) ir latvis (narys). Buvo iškeltos 6 moterų kandidatūros: CK narėmis tapo trys lietuvės ir žydė, o kandidatėmis – dvi žydės.

Vilnių atgavusios Lietuvos SSR pirmajame LKP(b) CK nebuvo nė vieno lenko komunisto, nes visoje šalyje jų tebuvo 9 (po to, kai Kominternas 1937 m. paleido Lenkijos darbininkų komunistų partiją ir SSSR su nacistine Vokietija 1939 m. rugsėjo mėn. pasidalijo Lenkiją)⁹. Iš vietinių komunistų buvo išrinkti tik lietuviai ir žydai, taip pat latvis Karolis Didžiulis-Grosmanas ir baltarusiu save laikęs Vladas Niunka. Jame nebuvo nė vieno LKP pagrindyje tarpukariu dirbusio ruso, nes vien tautiečių bendruomenės egzistavimas emigracijoje Sovietų Sąjungoje asocijavosi su bėgimu iš bolševikinės Rusijos ir baltagvardiečiais.

⁷ Liudo Truskos duomenimis, pirmosios okupacijos metais iš SSSR į Lietuvą buvo atsiųsta apie 2 tūkst. komunistų, jie sudarė maždaug 40 proc. LKP(b) narių (L. Truska, Lietuvos įstaigų rusifikavimas 1940–1941 m., *Darbai*, 1996, nr. 1, p. 6). Apžvelgdamas narystę partijoje, jos vadovas A. Sniečkus suvažiavime neslėpė nusivylimo, situaciją iliustravo pavyzdžiu iš „Kauno audinių“ fabriko: iš 900 darbininkų vos penki sudarė pirminę partinę organizaciją, tačiau ir iš jų tik du dirbo prie staklių, minėta partinė organizacija nešaukė susirinkimų ir nesirūpino fabriko darbininkų „politiniu auklėjimu“ (Draugo A. Sniečkaus ataskaitinis pranešimas V-me LKP(b) suvažiavime apie LKP(b) CK darbą, *Tarybų Lietuva*, 1941 02 12, nr. 35, p. 6).

⁸ A. E. Senas, *Lietuva 1940: revoliucija iš viršaus*, Vilnius, 2009, p. 309.

⁹ N. Maslauskienė, Lietuvos tautinių mažumų įtraukimas į LSSR administraciją ir sovietinės biurokratijos tautiniai santykiai 1940–1941 m., *Genocidas ir rezistencija*, 2001, nr. 1, p. 19.

Vargu, ar visų asmenų lietuviškomis pavardėmis gimtoji kalba buvo lietuvių, ar jie turėjo tautinę savimonę. Kai kurie jų į Lietuvą atvyko tik sovietų okupacijos pradžioje¹⁰. Daugelis kitų ne vienerius metus praleido mokydami ir dirbdami SSSR, o gražinti pagrindiniam darbui į Lietuvą daugiau laiko būdavo kalėjimuose nei laisvėje. Beveik visi LKP(b) CK nariai ir kandidatai lietuviai bei žydai buvo partinio pagrindžio veikėjai – profesionalūs revoliucionieriai. Tad pirmoji į valdžią patekusi vietinių komunistų banga buvo ne karjeros, bet idėjiniai komunistai, savo ištikimybę partijos idealams įrodę organizuodami Lietuvoje pagrindį, darbininkų streikus, platindami nelegalią spaudą ir pan.; retoje suvažiavimo dalyvio anketoje nebuvo duomenų apie metus ar mėnesius, praleistus kalėjimuose, priverstinio darbo stovyklose.

Antra didžiausia LKP(b) CK narių ir kandidatų grupė buvo rusai – 21 komunistas (33 proc.), visi neseniai atsiųsti iš SSSR. Tarp 16 kandidatų į CK narius rusų persvara buvo akivaizdi – net 9 (56 proc., daugiausia partijos funkcionieriai). Net 11 asmenų (rusai, ukrainietis) į LKP(b) CK buvo parinkti iš Lietuvoje dislokuotos sovietinės armijos kadru. Berods, tik trys buvo „tikri“ kariškiai; likusieji turėjo brigados, korpuso, bataliono ar divizijos komisarų laipsnius, t. y. atstovavo armijos dalinių partiniams organams, užsiėmė politiniu darbu¹¹. Toks gausus ginkluotųjų pajėgų atstovų įtraukimas į LKP(b) CK gali būti traktuojamas ir kaip karinės jėgos demonstravimas.

Dalis kitataučių pareigūnų buvo atsiųsti į Lietuvos SSR su oficialiais VKP(b) CK Organizacinio biuro paskyrimais. Vos vienas kitas iš SSSR atvykęs komunistas turėjo specialybę¹². Beveik visų kitų išsilavinimas apsiribojo kelių mėnesių arba kelerių metų trukmės kursais įvairiose partinėse mokyklose, jie buvo profesionalūs partijos funkcionieriai¹³. Gali pasirodyti, kad Rusijoje ar Baltarusijoje ėję VKP(b) miestų ar rajonų komitetų pirmųjų sekretorių pareigas, Lietuvos SSR dažnas jų buvo pažemintas – paprastai būdavo skiriami tik į antrųjų sekretorių postus. Tačiau netenka abejoti, jog reali valdžia, ypač provincijoje, priklausė jiems – komandiruotiems „patyrusiems kadrams“.

Kaip vyko LKP(b) CK narių ir kandidatų rinkimai? Kaip pirmoji pagrindininkų karta žiūrėjo į jiems pateiktą (iš viršaus „nuleistą“) sąrašą? Suvažiavimo protokolai liudija, kad tik A. Sniečkaus kandidatūrą suvažiavimas palydėjo „audringais plojimais“; dėl daugelio kitų posėdyje vyko gyvi debatai, jų prašyta papasakoti savo biografijas ir atsakyti į klausimus.

¹⁰ Povilas Baltruška ir Michailas Čiblys – iš Rusijos, Vladislovas Petraitis ir Ivanas Jadogalvis – iš Baltarusijos.

¹¹ Generolai Vasilijus Morozovas, Aleksandras Tiurinas, Michailas Šumilovas; komisarai: Leonidas Danilovas, Piotras Dibrova, Pavelas Ivanovas, Serafimas Nikolajevs, Michailas Rudakovas, Piotras Rudenko, Sergejus Šabalovas, Aleksandras Abramovas.

¹² Lietuvos SSR geležinkeliams ėmęs vadovauti Vasilijus Lochmatovas, vartotojų kooperaciją organizavęs Aleksandras Popovas, žurnalistas Vasilijus Dilmanas.

¹³ Nikolajus Gridinas, Vladimiras Kurojedovas, Nikita Paraščenko, Nikolajus Sirotko, Daniilas Šupikovas, Michailas Afoninas, Piotras Bobkovas, Nikita Fedorenko, Piotras Jakovlevas, Pavelas Nikitinas, Michailas Perovas, Michailas Sorokinas.

Suvažiavimo eiga ėmė krypti jo organizatoriams nepageidaujama linkme vos perskaičius kandidatų į LKP(b) CK narius sąrašą: delegatas iš Panevėžio pastebėjo, kad jame neatstovaujama tokiam stambiam pramonės centrui, kaip Panevėžys, ir iškėlė Petro Murausko¹⁴ kandidatūrą. Blokuojant neprognozuojamą sąrašo papildymą, iš karto nuskambėjo siūlymas daugiau kandidatūrų nekelti. Tolesnė suvažiavimo eiga, dalyvių susidomėjimas kandidatų biografijomis pakoregavo išankstinius planus. Į CK nebuvo išrinktas buvęs liaudininkas J. Vaišnoras ir žydas G. Zimanas (žr. 2 ir 3 priedus). Įdomu, kad būtent į žydus komunistus suvažiavimo dalyviai žiūrėjo nepatikliausiai (beveik visi turėjo pasakoti biografiją, t. y. atskleisti socialinę kilmę). Nepasitikėta ir buvusiais valstiečiais liaudininkais. Nors visi trys iškelti kandidatai su „liaudininkiška“ praeitimi ėjo aukščiausias pareigas naujojoje sovietinėje vyriausybėje, suvažiavimo dalyviai priekabia tikslinosi jų biografijos faktus. Po atviro balsavimo J. Vaišnoras¹⁵ kandidatūra į CK narius buvo išbraukta. Jis neturėjo net metų stažo LKP, be to, kažkas iš salės apkaltino jį palaikant ryšius su dešiniaisiais liaudininkais. Pats J. Vaišnoras suvažiavime nedalyvavo, buvo komandiruotas į Maskvą¹⁶. Klausimų sulaukė ir buvęs liaudininkas Mečislovas Gedvilas, 1940 m. iškilęs į valdžios viršūnę (nuo birželio buvo ministras pirmininkas ir vidaus reikalų ministras). Bet, kitaip, nei J. Vaišnoras, jo partinis stažas LKP buvo daug ilgesnis (nuo 1934 m.), jis bent 9 kartus buvo suimtas ir kalėjo koncentracijos stovyklose. J. Paleckis taip pat turėjo įrodinėti savo nuopelnus LKP¹⁷.

Tuo tarpu balsavimas dėl kiekvieno iš SSSR atsiųsto kitataučio komunisto vyko gana sklandžiai, nors keletas jų taip pat buvo paprašyti papasakoti apie save. Lietuvos komunistai, matyt, nedrįso revizuoti Stalino pasiuntinių sąrašo.

Delegatams ėmus domėtis kandidatų biografijomis, suvažiavimui vadovavę veikėjai mėgino supaprastinti kandidatūrų aptarimą – posėdžio pirmininkas pasiūlė skaityti jų sąrašą, norintys pasisakyti galėjo pakelti savo mandatus. Tačiau salė tam nepritarė, komunistai domėjosi, kas keliamas partinės karjeros viršūnėn; pasigirdo balsas: „norim pažiūrėti į veidą, kas jie tokie“¹⁸. Viešas kandidatūrų aptarimas buvo lemtingas G. Zimaniui¹⁹. Atrodo,

¹⁴ P. Murauskas (1913–?) – buvęs samdinys, už komunistinę veiklą 6 m. sėdėjo kalėjime, 1940 m. paskirtas Panevėžio apskrities NKVD viršininku.

¹⁵ Juozas Vaišnoras (1911–1973) – buvęs kairysis liaudininkas, 1940–1941 m. užėmė Liaudies komisarių tarybos pirmininko pavaduotojo ir finansų liaudies komisaro postus. 1945–1955 m. kalintas lageriuose už pagalbą nuo mobilizacijos besislapstančiam savo broliui. Vėliau dirbo vertėju.

¹⁶ V Lietuvos Komunistų Partijos (bolševikų) suvažiavimo stenograma, 1941 02 5–9, *LVA LKP DS*, f. 1771, ap. 2, b. 1, l. 505–507.

¹⁷ Ten pat, l. 522–523.

¹⁸ Ten pat, l. 510.

¹⁹ G. Zimano (1910–1985) šeima neatitiko eilinio komunisto standartų socialine kilmė, išsilavinimu (žr. 3 priedą). Be to, G. Zimanas patvirtino jaunystėje laikęsis sionistinių pažiūrų (ten pat, l. 511–513). Nors priklausė LKP(b) nuo 1934 m., jis nė karto nebuvo suimtas (Anketa LKP(b) V–jo suvažiavimo delegato, ten pat, b. 19, l. 336).

jo biografijos detalės labiausiai šokiravo iš SSSR atsiųstus komunistus, jas pagarsinus pasigirdo „triukšmas salėje“. Vietiniai komunistai jį gynė, tvirtino pažįstą iš pogrindžio veiklos, priekaištavo suvažiavime dalyvaujantiems rusams, nedirbusiems pogrindyje ir nesuprantantiems situacijos, kai tarp komunistų esama kilusių iš „buržuazinių šeimų“. Pasiūlymas išbraukti G. Zimano kandidatūrą iš sąrašo balsuojant atvirai buvo atmestas, tačiau vėliau slaptu balsavimu renkant CK narius jį išbraukė 137 suvažiavimo dalyviai (126 buvo „už“)²⁰. Beje, neišrinktas CK nariu jis neprarado partijos vadovybės pasitikėjimo: išsaugojo dienraščio „Tiesa“ – LKP(b) CK organo – redaktorius pareigas.

Suvažiavimo organizatoriai sėkmingai susidorojo su netikėtai posėdyje iškeltomis kandidatūromis – minėtas P. Murauskas buvo išbrauktas pagarsinus jį kompromituojančius faktus, o iš vietos pasiūlyta Jankelio Vinickio²¹ kandidatūra nesvarstyta. Balsuota už pasiūlymą vietoje 49 CK narių palikti 47 ir iš karto paskelbta 15 minučių pertrauka (atrodo, ne visi delegatai susiorientavo, kas vyksta, nes po pertraukos dar mėgino užduoti J. Vinickiui klausimų)²². Taigi, suvažiavimo eigą kontroliavę veikėjai nesiryžo keisti iš anksto suderinto sąrašo. Slaptas balsavimas vyko gana sklandžiai – beveik visi kandidatai (išskyrus 6, gavusius visus balsus) gavo po keletą balsų prieš (daugiausia – 25 „prieš“, išskyrus J. Paleckį, kuriam, be G. Zimano, balsavimo metu buvo pademonstruota didžiausia opozicija: jo pavardę išbraukė 62 suvažiavimo dalyviai; M. Gedvilo – tik 7). Balsuojant keletas komunistų pasinaudojo savo teise įrašyti daugiau pavardžių (įrašytos 6, surinko po 1–3 balsus)²³.

Pagarsinus kandidatų į LKP(b) CK narius sąrašą, delegatai vėl ėmėsi iniciatyvos jį papildyti, tačiau po pirmos pasiūlytos pavardės (Dveiros Berzakaitės) pasigirdo siūlymas „sąrašą uždaryti“²⁴. Įdomu, kad ji taip pat buvo kilusi iš „buržuazinės šeimos“, jos tėvas buvo stambus prekybininkas, bet per Pirmąjį pasaulinį karą nusigyveno ir emigravo į Ameriką. Likusi Lietuvoje, ji turėjo įspūdingą, nuopelnų pogrindinei LKP(b) kupiną biografiją, kurią suvažiavimo dalyviai palydėjo aplodismentais²⁵. D. Berzakaitė buvo išrinkta kandidate į CK narius vietoje J. Vinickio (jam klausimų nebeturėta), surinkusio daugiausiai balsų „prieš“ – 32; prieš ją balsavo 25²⁶.

²⁰ V Lietuvos KP(b) suvažiavimo balsų skaičiavimo komisijos 1941 m. vasario 9 d. protokolas nr. 1, ten pat, l. 570.

²¹ J. Vinickis (1907–1981) – LKP(b) narys nuo 1927 m., 1940 m. buvo išrinktas į Liaudies seimą, 1940–1941 m. buvo LKP(b) Vilniaus miesto komiteto narys.

²² V Lietuvos Komunistų Partijos (bolševikų) suvažiavimo stenograma, 1941 02 5–9, ten pat, b. 1, l. 527.

²³ V Lietuvos KP(b) suvažiavimo balsų skaičiavimo komisijos 1941 m. vasario 9 d. protokolas nr. 1, ten pat, l. 569–570.

²⁴ V Lietuvos Komunistų Partijos (bolševikų) suvažiavimo stenograma, 1941 02 5–9, ten pat, l. 530.

²⁵ Ten pat, l. 533–534.

²⁶ V Lietuvos KP(b) suvažiavimo balsų skaičiavimo komisijos 1941 m. vasario 9 d. protokolas nr. 2, ten pat, l. 573.

Personalinė išrinkto CK sudėtis ir perregistuoti suvažiavimo užkulisiai išryškina marionetinę Lietuvos komunistų padėtį. Jie atliko savo vaidmenį, įteisindami dar vieną šalies sovietizavimo pakopą. Išrinkti CK nariai bei kandidatai neilgai dirbo Lietuvos SSR. Kaip ir kiti komunistai, 1941 m. birželio 22 d. prasidėjus karui, jie skubiai evakavosi į SSSR. Kai kuriems to padaryti nepavyko (pakeliui žuvo Sara Vingerinaitė, priversta sugrįžti Bronė Pažerienė netrukus buvo sušaudyta). Kai kurie kitataučiai iš SSSR atvyko čia gyventi su šeimomis, kurių nesuskubo evakuoti. Tie komunistai, kuriems pavyko pasitraukus apsistoti įvairiose SSSR respublikose, buvo traktuojami kaip Lietuvos SSR „kovinis avangardas“. 1941–1942 m. jie buvo suregistruoti ir įtraukti į propagandinę bei tiesioginę partizaninę kovą dėl sovietinės Lietuvos. Keletas CK narių žuvo grąžinti į Lietuvą su partizanų grupėmis.

1940–1941 m. Lietuvos SSR eitų ir karo suirutėje nutrūkusių pareigų pėdsakus vėlesnėse kitataučių komunistų biografijose sunku surasti. Savotiškas atradimas – SSSR mastu žinomos figūros – Vladimiro Kurojedovo, 1940 m. atsiųsto iš Gorkio ir paskirto į LKP(b) CK agitacijos ir propagandos skyriaus pirmininko pavaduotojo pareigas, pavardė. Jis vėliau ketvirtį amžiaus, 1960–1984 m., vykdė SSKP religinę politiką – iš pradžių buvo Rusų stačiatikių bažnyčios reikalų tarybos prie SSSR MT, vėliau – Religinių kultūrų reikalų tarybos prie SSSR MT pirmininkas, ir į Lietuvos SSR siuntęs radikalios kovos su Bažnyčiomis bei masių religingumu direktivas. Jo tapatybė nustatyta tik palyginus 1941 ir 1962 m. parašų pavyzdžius²⁷ (identiškus, pasirašinėjo inicialu ir visa pavarde), nes Lietuvoje likusiose anketose nurodomi 1905 gimimo metai, kai oficialiai – 1906; kiti duomenys apie kaimą, kuriame gimė, studijų vietą bei laikotarpį, partinį stažą visiškai sutampa. Beje, viešojoje Rusijos Federacijos erdvėje skelbiamos jo biografijos iš esmės pradedamos minėtu karjeros posūkiu 1960 m., greičiausiai vengiant afišuoti tarnybos saugumo struktūrose detales (buvo KGB generolas leitenantas).

1 priedas. LKP(B) CK NARIAI IR KANDIDATAI Į CK NARIUS

Besibaigiant V LKP(b) suvažiavimui 1941 m. vasario 9 d. buvo išrinktas naujas partijos CK ir kandidatai į jo narius. Čia publikuojamas dienraštyje „Tarybų Lietuva“ paskelbtas jų sąrašas (beje, aštuonių asmenų pavardės jame buvo nurodytos netiksliai)²⁸.

„LKP(b) CK nariai

²⁷ Plg.: *Lietuvos centrinis valstybės archyvas*, f. R 238, ap. 1, b. 32, l. 3, 26; *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 3, b. 130, l. 5, 7.

²⁸ Pasibaigė V-asis LKP(b) suvažiavimas, *Tarybų Lietuva*, 1941 02 11, p. 1.

Aizinas Ch.²⁹, Bieliauskas F.³⁰, Bogačienė O.³¹, Baltruška P.³², Čiblis M.³³, Danilov L. L.³⁴, Dibrova P. A.³⁵, Didžiulis K.³⁶, Filipavičius S.³⁷, Gedvilas M.³⁸, Gladkov P. A.³⁹,

²⁹ Turi būti: Chaimas Aizenas (1906 – po 1984 m.) – LKP narys nuo 1927 m., už revoliucinę veiklą 9 metus kalintas. 1940–1946 m. buvo LKP(b) CK skyriaus vedėjas, 1955 m. baigė Vilniaus universitetą ir dirbo Aukščiausiąjame teisme. „Tarybų Lietuvos enciklopedijoje“ pristatytas: „nuo 1937 revoliucionierius profesionalas“ (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 1, Vilnius, 1985, p. 22–23.)

³⁰ Feliksas Bieliauskas (1914–1985) – LKP narys nuo 1933 m., apie 5 metus kalintas. 1934–1935 m. mokėsi Tarptautinėje Lenino mokykloje Maskvoje. 1940–1942 m. vadovavo Lietuvos SSR komjaunimo organizacijai. Karo metais buvo 16-osios lietuviškosios divizijos politinio skyriaus viršininkas, pulkininkas. 1941–1976 m. buvo LKP CK narys, kelias kadencijas SSSR ir Lietuvos SSR AT deputatas, 1951–1955 m. pastarosios pirmininkas (ten pat, p. 246).

³¹ Turi būti: Ona Bogačienė (1913–?) – LKP narė nuo 1939 m., tarpukariu buvo samdinė, 1940 m. lapkričio – 1941 m. gegužės mėn. – Varėnos valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininkė. Grįžusi iš SSSR nuo 1944 m. dirbo partinį darbą Alytaus, Kauno apskrityse (Asmens byla, *LVA LKP DS*, f. 1771, ap. 227, b. 1462, l. 36).

³² Povilas Baltruška (1894–1984) – iki 1940 m. gyveno ir dirbo SSSR, sovietinės armijos pulkininkas; VKP(b) narys nuo 1917 m. 1940 m. spalio – 1941 m. birželio mėn. buvo LKP(b) Vilniaus miesto komiteto I sekretorius, 1941–1949 m. – LKP(b) CK narys (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 1, p. 193–194).

³³ Turi būti: Michailas Čiblys (1896–1943) – gimęs Kuršo gubernijoje, lietuvis, iki 1940 m. gyveno ir dirbo SSSR; VKP(b) narys nuo 1924 m., 1931–1934 m. mokėsi Maskvos pramonės akademijoje. 1940–1941 m. dirbo LKP(b) CK aparate. Prasidėjęs karui pasitraukė į SSSR, buvo partizanų būrio politinis vadovas. 1942 m. NKVD suimtas, apkaltintas tėvynės išdavimu ir sušaudytas (ten pat, p. 353; Списки жертв НКВД, atvira prieiga: <<http://lists.memo.ru/d36/f19.htm>> [žiūrėta 2016 10 31]).

³⁴ Leonidas Lavrentjevičius Danilovas – 1940 m. rugpjūčio 30 d. Lietuvos liaudies kariuomenę performavus į sovietų armijos 29-tą šaulių teritorinį korpusą, buvo paskirtas jo politiniu komisaru, brigados komisaras. 1942 m. dingo be žinios (Бригадные комиссары РККА, atvira prieiga: <<http://www.rkka.ru/handbook/personal/mart-brgd.pdf>> [žiūrėta 2016 10 31]).

³⁵ Piotras Akimovičius Dibrova (1901–1971) – tarpukariu dirbo SSSR karo mokyklose, nuo 1940 m. gruodžio buvo Pabaltijo ypatingosios karinės apygardos Karo tarybos narys, 1941 m. korpuso komisaras, vėliau generolas majoras. Po karo dirbo Karo akademijoje Maskvoje (Память народа, atvira prieiga: <<https://pamyat-naroda.ru/commander/341/>> [žiūrėta 2016 10 17]).

³⁶ Karolis Didžiulis (iki 1940 m. Grosmanas, 1894–1958) – LKP narys nuo 1919 m., tris kartus kalintas, 1940 m. birželį išlaisvintas iš darbo stovyklos. 1927–1958 m. buvo LKP CK narys, 1940–1941 m. buvo LKP(b) CK žemės ūkio skyriaus vedėjas. 1940–1958 m. – Lietuvos SSR AT deputatas. Suvažiavimo dalyvio anketoje nurodė esąs latvis, 1913–1914 m. priklausęs Latvijos socialdemokratų partijai (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 1, p. 426; Anketa LKP(b) V–jo suvažiavimo delegato, *LVA LKP DS*, f. 1771, ap. 2, b. 19, l. 113).

³⁷ Stasys Filipavičius (1913–1983) – LKP narys nuo 1933 m., 5 kartus buvo suimtas, 1940–1941 m. buvo LKP Raseinių apskrities komiteto pirmasis sekretorius, 1941–1961 m. LKP CK narys, vėliau kelias kadencijas SSSR ir Lietuvos SSR AT deputatas, 1953–1957 m. lengvosios pramonės ministras (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 1, p. 538).

³⁸ Mečislovas Gedvilas (1901–1981) – jaunystę praleido Rusijoje, 1919–1922 m. mokėsi Petrogrado technologijos institute, 1923 m. grįžė į Lietuvą nemokėdamas lietuviškai. 1926–1931 m. priklausė valstiečių liaudininkų partijai. LKP narys nuo 1934 m. 1931–1940 m. buvo Telšių apygardos ligonių kasos direktorius, redagavo pogrindyje leistus komunistų laikraščius. 1940 m. buvo Liaudies seimo narys ir LSSR vidaus reikalų ministras, 1940–1946 m. – LSSR Liaudies komisarų tarybos, 1946–1956 m. – Ministrų Tarybos pirmininkas, 1957–1973 m. – švietimo ministras (V. T i n i n i s, min. veik., p. 166–173).

³⁹ Piotras Andrejevičius Gladkovas (1902–1984) – VKP(b) narys nuo 1925 m., 1933–1934 m. mokėsi OGPU centrinėje mokykloje ir vėliau dirbo SSSR saugumo struktūrose, 1941 m. buvo saugumo vyr. majo-

Gridin N. S.⁴⁰, Grigalavičius J.⁴¹, Guzevičius A.⁴², Ivanov P. F.⁴³, Junča-Kučinskas M.⁴⁴, Kleineris A.⁴⁵, Kondrotas A.⁴⁶, Kurojedov V. A.⁴⁷, Leonas-Pušinis B.⁴⁸,

ras, vėliau generolas; 1940 m. rugsėjo – 1941 m. vasario mėn. buvo Lietuvos SSR vidaus reikalų liaudies komisaro pavaduotojas, vėliau – saugumo liaudies komisaras. Po karo buvo kelių didelių lagerių viršininkas, už pareigūno vardo diskreditavimą 1953 m. pašalintas iš SSKP, neteko generolo laipsnio (ten pat, p. 173–174; Н. Петров, К. Скоркин, Кто руководил НКВД. 1934–1941, atvira prieiga: <<http://www.memo.ru/history/NKVD/kto/biogrb99.htm>> [žiūrėta 2016 10 31]).

⁴⁰ Nikolajus Stepanovičius Gridinas (1905–?) – tarpukariu gyveno ir dirbo SSSR, VKP(b) narys nuo 1927 m. 1939–1941 m. dirbo VKP(b) CK, 1941–1945 m. buvo LKP(b) CK sekretorius kadru reikalams, LKP(b) biuro narys. Po karo dirbo Rusijos FSSR (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 1, p. 659).

⁴¹ Juozas Grigalavičius (1913–1983) – LKP narys nuo 1933 m., 1933–1934 m. mokėsi Lenino partinėje mokykloje Maskvoje, grįžęs į Lietuvą 1934–1939 m. kalintas. Nuo 1940 m. LKP(b) CK narys, išrinktas į Liaudies seimą. 1941–1949 ir 1958–1960 m. LKP CK, 1941–1946 m. LKP(b) CK biuro narys, vėliau vadovavo LKP Kauno miesto, Šilutės apskrities, Klaipėdos srities komitetams, kelias kadencijas buvo Lietuvos SSR AT deputatas (ten pat, p. 660).

⁴² Aleksandras Gudaitis-Guzevičius (1908–1969) – LKP narys nuo 1927 m.; 1929–1931 m. gyveno Maskvoje, grįžęs į Lietuvą už antivalstybinę veiklą 1932–1938 m. kalintas. 1938–1940 m. mokėsi VDU. 1940 m. rugpjūčio – 1941 m. liepos mėn. buvo Lietuvos SSR vidaus reikalų liaudies komisaras, karo metais dirbo saugumo struktūrose SSSR. Grįžęs 1944–1945 m. buvo valstybės saugumo liaudies komisaras, vėliau dirbo kultūros įstaigose, buvo kultūros ministras; rašytojas (V. T i n i s, min. veik., p. 181–185).

⁴³ Pavelas Filatovičius Ivanovas (1905–1976) – 1941 m. buvo Pabaltijo ypatingosios karinės apygardos 11 armijos 16 šaulių korpuso vado pavaduotojas politiniams reikalams. Vėliau generolas majoras (Генералы и адмиралы 1941–1945, atvira prieiga: <<https://1941g.wordpress.com/about/генералы-и-адмиралы-и-ивановпавелфилагович1905-1976/>> [žiūrėta 2016 10 31]).

⁴⁴ Turi būti: Mykolas Junčas-Kučinskas (1893–1973) – VKP(b) narys nuo 1919 m., 1930 m. atsiųstas į Lietuvą organizuoti komunistinį pagrindį, tris kartus buvo kalinamas. 1935 m. Maskvoje baigė Vakarų tautinių mažumų komunistinį universitetą. 1940 m. birželio – 1941 m. birželio mėn. buvo darbo liaudies komisaras, vėliau pasitraukė į SSSR. 1944–1946 m. LKP(b) CK sekretorius kadrums ir CK biuro narys, 1941–1960 m. LKP(b) CK narys, 1947–1963 m. LSSR AT deputatas, vienas vadovų (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, Vilnius, 1985, t. 2, p. 140).

⁴⁵ Alteris Kleineris (1907–1942) – LKP narys nuo 1928 m., nuo 1937 m. LKP CK narys, 1929–1935 m. kalintas, vėliau 6 kartus baustas administracine tvarka; 1940–1941 m. buvo LKP(b) Šiaulių miesto I sekretorius, vėliau pasitraukė į SSSR. Žuvo grįžęs į Lietuvą su partizanų grupe (ten pat, p. 338).

⁴⁶ Alfonsas Kondratas (1911–?) – LKP narys nuo 1935 m., iki 1940 m. administracine tvarka 8 kartus baustas, kalintas. 1940–1941 ir 1944–1946 m. buvo LKP(b) Mažeikių apskrities komiteto I sekretorius. 1941–1949 m. buvo LKP(b) CK narys (ten pat, p. 366).

⁴⁷ Vladimiras Aleksejevičius Kurojedovas (1905–1994) – VKP(b) narys nuo 1936 m., rusas; 1929 m. baigė Gorkio (dabar Nižnij Novgorodas) pedagoginį institutą; 1926–1939 m. dirbo mokyklose, 1939 m. buvo VKP(b) Gorkio srities komiteto Propagandos ir agitacijos skyriaus vedėjo pavaduotojas. 1940 m. lapkričio – 1941 m. birželio mėn. analogiškas pareigas ėjo LKP(b) CK. 1960–1965 m. Rusų stačiatikių bažnyčios reikalų tarybos prie SSSR MT tarybos, vėliau iki 1984 m. Religinių kultūrų tarybos prie SSSR MT pirmininkas, KGB generolas leitenantas (Нижегородские мемориалы, atvira prieiga: <<http://niznov-memorial.ucoz.ru/index/0-474>> [žiūrėta 2016 09 21]; Asmens byla, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 1771–3, b. 180, l. 4, 9).

⁴⁸ Bronius Pušinis (iki 1927 m. Leonas Pušinis, 1888–1967) – LKP narys nuo 1919 m., po 1926 m. perversmo gyveno SSSR, Vokietijoje. 1941–1944 m. buvo Lietuvos SSR žemės ūkio liaudies komisaras, 1944–1945 m. –

Lochmatov V. M.⁴⁹, Maiminas Š.⁵⁰, Meskupas Š.⁵¹, Morozov V. I.⁵², Nikolajev S. P.⁵³, Niunka V.⁵⁴, Oliakas P.⁵⁵, Paleckis J.⁵⁶, Paraščenko N. I.⁵⁷, Petraitis V.⁵⁸, Petrauskis A.⁵⁹,

Vilniaus miesto VK pirmininkas, 1948–1957 m. – Religinių kultūrų reikalų tarybos prie Lietuvos SSR MT įgaliotinis. 1941–1960 m. buvo LKP CK narys, 1947–1963 m. – LSSR AT deputatas (V. T i n i n i s, min. veik., p. 234–237).

⁴⁹ Vasilijus Mitrofanovičius Lochmatovas (1901–?) – VKP(b) narys nuo 1926 m., rusas; 1937 m. baigė L. Kaganovičiaus vardo karinio transporto akademiją Maskvoje; dirbo geležinkelio stotyse, joms vadovavo. 1940 m. Sovietų Sąjungai perėmus Lietuvos geležinkelius, jis nuo rugpjūčio 14 d. atsiųstas vadovauti Geležinkelių valdybai. 1941–1943 m. buvo SSSR susisiekimo liaudies komisaro įgaliotinis, nuo 1944 m. buvo Lietuvos SSR geležinkelio viršininko pavaduotojas (Asmens byla, *LYA*, f. 1771, ap. 1771–3, b. 883, l. 2, 9).

⁵⁰ Šmerelis Maiminas (1898–1984) – LKP narys nuo 1922 m., iki 1939 m. 12 kartų baustas administracine tvarka, dukart kalintas. 1940–1941 m. dirbo LKP(b) CK, 1941–1949 m. buvo CK narys; 1946–1961 m. dirbo Ministrų Taryboje (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 2, p. 676).

⁵¹ Šmuelis Icikas Meskupas (slapyvardis Adomas; 1907–1942) – LKP narys nuo 1929 m., vienas pagrindžio komjaunimo organizacijos vadovų, du kartus kalintas; nuo 1935 m. LKP CK ir CK sekretoriato narys; 1938–1940 m. CK Politinio biuro narys, 1940–1942 m. – CK II sekretorius, Liaudies seimo atstovas. 1941 m. pasitraukė į SSSR. Žuvo grįžęs į Lietuvą su partizanų grupe (V. T i n i n i s, min. veik., p. 201–203).

⁵² Vasilijus Ivanovičius Morozovas (1897–1964) – sovietų armijos generolas leitenantas, nuo 1940 m. liepos mėn. buvo Lietuvoje dislokuotos Pabaltijo karinės apygardos 11 armijos vadas; karo metais vadovavo kitoms armijoms, vėliau dirbo karo mokyklose (Asmens byla, *LYA*, f. 1771, ap. 1771–3, b. 923, l. 1; atvira prieiga: <[https://ru.wikipedia.org/wiki/Морозов,_Василий_Иванович_\(генерал-лейтенант\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Морозов,_Василий_Иванович_(генерал-лейтенант))> [žiūrėta 2016 09 21]).

⁵³ Serafimas Petrovičius Nikolajevs (1904–?) – iki 1941 m. kovo mėn. buvo Pabaltijo ypatingosios karinės apygardos 11 armijos Karinės tarybos narys, divizijos komisaras, gyveno Vilniuje. 1941 m. liepos mėn. Latvijoje pateko į vokiečių nelaisvę, rugsėjo 20 d. iš karo belaisvių stovyklos perduotas gestapai / SD, Наша победа, <<http://www.nashapobeda.lv/997.html>> [žiūrėta 2016 10 18].

⁵⁴ Vladas Niunka (1907–1983) – LKP narys nuo 1928 m., tris kartus kalintas, pagrindžio spaudos organizatorius. 1939 m. baigė VDU Teisės fakultetą. Nuo 1937 m. buvo LKP CK, 1944–1961 – CK Biuro narys, 1940–1944 m. buvo Lietuvos SSR prokuroras, vėliau dirbo Ministrų taryboje, nuo 1947 m. buvo LSSR AT deputatas, 1955–1963 – jos pirmininkas (V. T i n i n i s, min. veik., p. 206–211; Anketa LKP(b) V-jo suvažiavimo delegato, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 2, b. 19, l. 156).

⁵⁵ Turi būti: Pranas Olekas (1914–1965) – LKP narys nuo 1933 m., 1934–1940 m. kalintas. 1940–1941 m. buvo LKP(b) Šakių apskrities komiteto I sekretorius, 1941–1954 ir 1956–1964 m. buvo LKP CK narys, kelias kadencijas – LSSR AT deputatas, dirbo Ministrų taryboje (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 3, Vilnius, 1987, p. 236).

⁵⁶ Justas Paleckis (1899–1980) – žurnalistas, iki 1940 m. valstiečių liaudininkų sąjungos narys, vėliau sovietinės Lietuvos valstybės veikėjas: 1940 m. birželio 17 – liepos 21 d. ėjo LSSR prezidento pareigas, 1940–1967 m. buvo Lietuvos SSR AT prezidiumo pirmininkas (V. T i n i n i s, min. veik., p. 212–220).

⁵⁷ Nikita Ivanovičius Paraščenko (1906–?) – baltarusis, BKP(b) narys nuo 1927 m., 1933 m. baigė komunistinį Lenino universitetą Minske; dirbo partinį darbą įvairiose Baltarusijos SSR įstaigose, 1938–1940 m. buvo BKP(b) Slucko rajono komiteto I sekretorius. 1940 m. spalio – 1941 m. birželio mėn. buvo LKP(b) Kauno miesto komiteto II sekretorius (Asmens byla, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 1771–3, b. 243, l. 9).

⁵⁸ Vladislavas Petraitis (1897–1962) – VKP(b) narys nuo 1921 m., iki 1940 m. gyveno ir dirbo Baltarusijos SSR; 1930 m. Maskvoje baigė Vakarų tautinių mažumų komunistinį universitetą. 1940–1941 m. buvo LKP(b) Kauno apskrities komiteto sekretorius; 1941–1956 m. buvo LKP(b) CK narys, 1947–1955 m. LSSR AT deputatas, dirbo LKP CK aparate (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 3, p. 359).

⁵⁹ Antanas Petrauskas (1905–1946) – LKP narys nuo 1925 m., 1929–1936 m. kalintas, nuo 1937 m. LKP CK narys, pagrindžio leidinių redaktorius. 1940–1941 m. buvo LKP(b) Kauno miesto komiteto, nuo 1941 m. LKP(b) CK sekretorius. Karo metais gyveno SSSR (ten pat, p. 361).

Požerienė P.⁶⁰, Preikšas K.⁶¹, Pundzius D.⁶², Rudakov M. V.⁶³, Rudenko P. G.⁶⁴, Sirotko N. I.⁶⁵, Sniečkus A.⁶⁶, Stimburys J.⁶⁷, Šabalov S. I.⁶⁸, Šklėris S.⁶⁹, Šumauskas M.⁷⁰,

⁶⁰ Turi būti: Bronė Pažerienė (1912–1941) – 1940–1941 m. buvo Rietavo valsčiaus partinės organizacijos vadovė, prasidėjęs karui nesėkmingai mėgino evakuotis į SSSR; dėl komunistinės veiklos sušaudyta Žarėnuose. Parašė pjesių, dalis jų buvo publikuota (A. S a l y s, Kur revoliucionierės literatūrinis palikimas? *Literatūra ir menas*, 1979 11 24, p. 14).

⁶¹ Kazys Preikšas (1903–1961) – LKP narys nuo 1920 m., 1924–1926 m. kalintas, vėliau gyveno SSSR, 1931 m. grįžęs buvo LKP CK sekretoriato narys. Tais pačiais metais suimtas, 1933 m. pasikeitus politiniais kaliniais grįžo į SSSR; Ispanijos pilietinio karo dalyvis. 1940 m. grįžo į Lietuvą, iki 1948 m. buvo LKP(b) CK sekretorius, 1940–1961 m. – narys, 1948–1960 m. LSSR MT pirmininko pavaduotojas, kelias kadencijas buvo SSSR ir LSSR AT deputatas (V. T i n i s, min. veik., p. 230–234).

⁶² Domas Pundzius (1907–1941) – LKP narys nuo 1928 m., 1934 m. Maskvoje baigė Tarptautinę Lenino mokyklą. Grįžęs į Lietuvą 1939–1940 m. kalėjo. 1940–1941 m. buvo LKP(b) Tauragės apskrities komiteto I sekretorius, nuo 1939 m. LKP CK narys, žuvo vokiečių okupacijos pradžioje (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 3, p. 468).

⁶³ Michailas Vasiljevičius Rudakovas (1905–1979) – 1941 m. buvo Pabaltijo ypatingosios karinės apygardos 11 armijos Politinės propagandos skyriaus viršininkas, brigados generolas, vėliau generolas leitenantas (Родовид, atvira prieiga: <<http://ru.rodovid.org/wk/Запись:725019>> [žiūrėta 2016 09 21]).

⁶⁴ Piotras Grigorjevičius Rudenko (apie 1906–?) – VKP(b) narys nuo 1926 m., ukrainietis; mokėsi partinėje mokykloje ir aukštuosiuose kariniuose-politiniuose kursuose; 1940 m. birželio – 1941 m. rugpjūčio mėn. buvo Pabaltijo ypatingosios karinės apygardos 11 armijos 3 mechanizuoto korpuso vado pavaduotojas politiniam darbui, brigados komisaras. 1943 m. dingo be žinios (Бригадные комиссары РККА, atvira prieiga: <<http://www.rkka.ru/handbook/personal/mart-brgd.pdf>> [žiūrėta 2016 09 03]; Anкета LKP(b) V–jo suvažiavimo delegato, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 2, b. 19, l. 277).

⁶⁵ Nikolajus Ivanovičius Sirotko (1902–?) – VKP(b) narys nuo 1930 m., baltarusis. Tarybinių ūkių darbininkas, mokėsi partiniuose kursuose, nuo 1934 m. dirbo Baltarusijos SSR rajonų partijos komitetuose, 1938–1940 m. buvo VKP(b) Mogiliavo, Nesvyžiaus rajonų I sekretorius. 1940 m. gruodžio 30 d. paskirtas LKP(b) Šiaulių apskrities komiteto II sekretoriumi. Karo metais tarnavo Raudonojoje armijoje (Asmens byla, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 1771–3, b. 291, l. 4, 7).

⁶⁶ Antanas Sniečkus (1903–1974) – LKP narys nuo 1920 m.; 1921–1926 m. gyveno SSSR (baigė Smolensko universiteto darbininkų fakultetą); grįžęs į Lietuvą 1930 m. suimtas, nuteistas 15 m. kalėti, bet 1933 m. pasikeitus politiniais kaliniais išvyko į SSSR. 1936 m. vėl grįžo į Lietuvą, buvo LKP CK I sekretorius (iki 1974 m.) (V. T i n i s, min. veik., p. 250–263).

⁶⁷ Juozas Stimburys (1889–1975) – LKP narys nuo 1924 m., už komunistinę veiklą apie 9 metus kalintas. 1940–1945 m. buvo LSSR profesinių sąjungų organizacinio biuro pirmininkas; 1927–1960 m. buvo LKP CK narys, kelias kadencijas buvo SSSR ir LSSR AT deputatas (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 4, Vilnius, 1988, p. 107).

⁶⁸ Sergejus Ivanovičius Šabalovas (1901–1973) – 1941 m. birželio–liepos mėn. buvo Pabaltijo ypatingosios karinės apygardos 8 armijos divizijos komisaras, vėliau generolas majoras (atvira prieiga: <<https://pamyat-naroda.ru/commander/1367/>>; <<https://1941g.wordpress.com/about/генералы-и-адмиралы-ш/шабалов-сергей-иванович-1901-1973/>> [žiūrėta 2016 10 31]).

⁶⁹ Turi būti: Stanislovas Šklėris / Šklėrys (1914–1942) – LKP narys nuo 1934 m., dukart kalintas. 1940–1941 m. buvo LKP(b) Rokiškio apskrities komiteto sekretorius. Nuo 1941 m. LKP(b) CK narys, prasidėjęs karui pasitraukė į SSSR. Žuvo gražintas organizuoti partizaninio judėjimo (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 4, p. 210).

⁷⁰ Motiejus Šumauskas (1905–1982) – LKP narys nuo 1923 m., vienas komjaunimo organizacijos vadovų, pagrindžio komunistinės spaudos redaktorių. 1928–1929 m. mokėsi Tarptautinėje Lenino mokykloje Maskvoje. 1930 m. grįžo į Lietuvą, 1931–1937 ir 1939–1940 m. kalintas. Prasidėjęs sovietų okupacijai

Šupikov D. E.⁷¹, Tamulevičius T.⁷², Tiurin A. A.⁷³, Vasiliauskaitė M.⁷⁴, Vingerinaitė S.⁷⁵
CK kandidatais išrinkti drg. Abramov A. E.⁷⁶, Afonin M. A.⁷⁷, Babkov P. A.⁷⁸, Baranauskas B.⁷⁹,

išleistas iš priverčiamųjų darbų stovyklos, išrinktas į Liaudies seimą, buvo Darbo rūmų ir profesinių sąjungų centro biuro pirmininkas, vietinės pramonės liaudies komisaras. Pasitraukęs į SSSR organizavo partizaninį judėjimą. Po karo dirbo Ministrų taryboje (1956–1967 m. – jos pirmininkas), AT (1967–1975 m. jos prezidento pirmininkas), kelias kadencijas buvo SSSR ir LSSR AT deputatas (V. T i n i s, min. veik., p. 287–293).

⁷¹ Daniilas Jefimovičius Šupikovas (1906–1975) – 1931 m. baigė Leningrado komunistinį universitetą, 1940 m. atsiųstas į Lietuvą partinis veikėjas, 1940–1941 ir 1942–1947 m. buvo LKP(b) CK organizacinio instruktorių skyriaus vedėjas; iki 1952 m. buvo LKP(b) CK biuro narys, 1947–1952 m. – LKP(b) CK sekretorius kadrams, 1950–1952 m. – Vilniaus apskrities LKP(b) komiteto pirmasis sekretorius, vėliau dirbo SSSR MT (ten pat, p. 294–295).

⁷² Tomas Tamulevičius (1914–1942) – LKP narys nuo 1933 m., dirbo pogrindyje, kalintas. 1940 m. išrinktas į Liaudies seimą, 1940–1941 m. buvo LKP(b) Alytaus apskrities komiteto I sekretorius, nuo 1941 m. LKP(b) CK narys. Žuvo atsiųstas organizuoti partizaninio judėjimo (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 4, p. 257).

⁷³ Aleksandras Aleksejevičius Tiurinas (1896–1976) – 1940 m. liepos – 1941 m. kovo mėn. buvo sovietinės kariuomenės 8 armijos, dislokuotos Pabaltijyje, vadas, generolas leitenantas. Vokiečiams užėmus Oriolą, NKVD suimtas, nuteistas 7 m. kalėti, bet 1942 m. išlaisvintas, vadovavo armijoms, po karo dėstė Frunzės karo akademijoje (К. З а л е с к и й, Кто есть кто в истории СССР. 1924–1953, atvira prieiga: <<http://www.az-libr.ru/Persons/70B/b6310cc5/0001/b5e2f6cd.shtml>>; <https://ru.wikipedia.org/wiki/Тюрин,_Александр_Алексеевич> [žiūrėta 2016 10 31]).

⁷⁴ Marija Vasiliauskaitė (1894–1966) – LKP narė nuo 1928 m., apie 10 metų kalinta; 1940–1941 m. buvo LKP(b) Kauno apskrities komiteto instruktorė, 1941–1949 m. LKP CK(b) narė, 1941–1946 m. – SSSR AT deputatė (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 4, p. 467).

⁷⁵ Sara Vingerinaitė (1913–1941) – LKP narė nuo 1934 m., fabriko „Kauno audiniai“ darbininkė; žuvo evakuacijos į SSSR metu (Komunistų, pasitraukusių iš Lietuvos SSR, sąrašas, 1941 m., *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 2, b. 263, l. 6; VKP(b) Kauno miesto komiteto nariai, ten pat, b. 256, l. 63).

⁷⁶ Aleksandras Jefimovičius Abramovas (1894–?) – VKP (b) narys nuo 1919 m., rusas, 1928–1931 m. mokėsi komunistiniame institute Rostove prie Dono; dirbo partinį darbą sovietų armijos daliniuose, vadovavo rajonų partijos komitetams Gorkio srityje, iš ten 1940 m. kovo mėn. buvo atsiųstas į Lietuvą, vyresnysis bataliono komisaras. 1941 m. paskirtas LKP(b) Marijampolės apskrities I sekretoriumi (Asmens byla, ten pat, ap. 1771–3, b. 25, l. 3–4; *Lietuvos Komunistų Partijos istorijos apybraiža*, t. 3, p. 76).

⁷⁷ Michailas Antonovičius Afoninas (1908–1973) – VKP(b) narys nuo 1928 m., 1936 m. baigė metinius marksizmo-leninizmo kursus Ivanove; atsiųstas į Lietuvą iš Jaroslavlio srities. 1940–1941 m. buvo LKP(b) Trakų apskrities komiteto sekretorius, per karą vadovavo partizaniniam pasipriešinimui Trakų apylinkėse, vėliau vėl buvo tos apskrities komiteto I, Šiaulių srities II sekretorius, dirbo LKP CK aparate (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 1, p. 16; Anketa LKP(b) V–jo suvažiavimo delegato, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 2, b. 19, l. 164).

⁷⁸ Turi būti: Piotras Anufrijevičius Bobkovas (1902–?) – VKP(b) narys nuo 1925 m., baltarusis, išsilavinimas pradinis; nuo 1938 m. buvo VKP(b) Polocko miesto komiteto I sekretorius, iš ten 1940 m. spalio mėn. atsiųstas į Lietuvą, paskirtas LKP(b) Marijampolės apskrities komiteto II sekretoriumi (Asmens byla, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 1771–3, b. 34, l. 4, 7).

⁷⁹ Boleslovas Baranauskas (1902–1975) – LKP narys nuo 1921 m., už komunistinę veiklą 1923–1940 m. 11 kartų kalintas. Prasidėjęs sovietinei okupacijai, paleistas iš kalėjimo, 1940 m. išrinktas į Liaudies seimą, 1940 m. rugsėjį paskirtas vidaus reikalų, 1941 m. vasarį – valstybės saugumo liaudies komisaro pavaduotoju. 1941–1949 m. kandidatas į LKP(b) CK narius, 1949–1961 – narys. 1940–1951 m. Lietuvos SSR AT pirmininkas, nuo 1958 m. Archyvinių dokumentų skelbimo redakcijos vyriausiasis redaktorius (V. T i n i s, min. veik., p. 135–137).

Berzakaitė D.⁸⁰, Bordonaitė M.⁸¹, Dilman V. A.⁸², Fedorenko N. I.⁸³, Gruodis J.⁸⁴, Jadogalvis I.⁸⁵, Jakovlev P. M.⁸⁶, Nikitin P. N.⁸⁷, Perov M. A.⁸⁸, Popov A. N.⁸⁹,

⁸⁰ Dveira Berzakaitė (1907–1982) – LKP narė nuo 1927 m., komjaunimo veikėja, 1927–1936 m. kalinta. 1940–1941 m. buvo LKP(b) Vilniaus miesto komiteto, LKP(b) CK instruktorė, 1941–1949 m. – kandidatė į LKP(b) CK narius, vėliau dirbo leidykloje, kino studijoje, archyve (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 1, p. 239).

⁸¹ Mira Bordonaitė (1910–1992) – LKP narė nuo 1930 m., 7 metus kalinta; 1926–1928 m. Kauno universitete studijavo istoriją. 1940–1944 m. buvo komjaunimo veikėja. 1944–1951 m. dirbo Radijo komitete, nuo 1954 m. dėstė Vilniaus universitete. A. Sniečkaus žmona (ten pat, p. 274).

⁸² Vasilijus Archipovičius Dilmanas (1901–1965) – žurnalistas, VKP(b) narys nuo 1919 m., ukrainietis; nuo 1923 m. – sovietų armijos dalinių politinis vadovas, 1931–1940 m. gyveno Maskvoje ir dirbo laikraščių redakcijose. 1941 m. sausio–birželio mėn. Kaune redagavo dienraštį „Truženik“. Vėliau iki sužeidimo 1943 m. tarnavo 16-oje lietuviškoje divizijoje, pulko komisaras (Asmens byla, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 1771–3, b. 98, l. 3–4, 6).

⁸³ Nikita Fedorenko (1900–1972) – 1940–1941 m. buvo LKP(b) Vilniaus apskrities I sekretorius, atsiųstas iš Baltarusijos SSR, kur buvo BKP(b) Ušačių rajono I sekretorius; rusas; baigė partinę mokyklą, marksizmo-leninizmo kursus (*Lietuvos komunistų partijos istorijos apybraiža*, t. 3, p. 54, 571; Anketa LKP(b) V-jo suvažiavimo delegato, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 2, b. 19, l. 52).

⁸⁴ Juozas Gruodis (1893–1941) – stalius, LKP narys nuo 1921 m., tais metais nuteistas kalėti, o 1929 m. – mirties bausme, kuri pakeista įkalinimu iki gyvos galvos. 1940–1941 m. buvo LKP(b) Utenos apskrities komiteto I sekretorius (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 2, p. 7).

⁸⁵ Jonas Jadogalvis (iki 1941 m. – Ivanas; 1907–1973) – gimė Baltarusijoje; VKP(b) narys nuo 1933 m., iki 1940 m. gyveno Baltarusijos SSR. 1940 m. birželio–rugšėjo mėn. dirbo Lietuvos liaudies kariuomenės štabe, vėliau iki 1941 m. birželio buvo LKP(b) Biržų apskrities komiteto I sekretorius. 1941–1951 m. kandidatas į LKP(b) CK narius, 1954–1956 m. narys. 1946–1958 m. buvo LKP Ukmergės apskrities, vėliau rajono, komiteto I sekretorius, vėliau dirbo LKP CK aparate (*Tarybų Lietuvos enciklopedija*, t. 2, p. 91).

⁸⁶ Piotras Markovičius Jakovlevas (1905–?) – VKP(b) narys nuo 1928 m., rusas; baigė Maskvos industrinį-pedagoginį Karlo Libnechto institutą, nuo 1930 m. vadovavo mokykloms, 1938–1940 m. buvo VKP(b) Smolensko apskrities komiteto karinio skyriaus vedėjas. 1941 m. sausio mėn. paskirtas LKP(b) CK Karinio skyriaus viršininku, karo metais organizavo 16-ąją lietuviškąją diviziją. Po karo grįžo į 1941 m. užimtas pareigas LKP(b) CK (Asmens byla, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 1771–3, b. 1602, l. 3–4, 7).

⁸⁷ Pavelas Nikiforovičius Nikitinas (1900–?) – VKP(b) narys nuo 1920 m., rusas; nuo 1921 m. dirbo partinį darbą Oriolo, Odesos srityse, Baltarusijos SSR (1930 m. baigė sąjunginį komunistinį Sverdlovo universitetą Maskvoje). 1940–1941 m. buvo LKP(b) CK žemės ūkio skyriaus vedėjo pavaduotojas (Asmens byla, ten pat, b. 233, l. 3, 6).

⁸⁸ Michailas Aleksejevičius Perovas (1904–?) – VKP(b) narys nuo 1927 m., rusas; 1936 m. baigė marksizmo-leninizmo kursus prie BKP(b) CK Minske, nuo 1932 m. dirbo partinį darbą Baltarusijos SSR gamylose, miestų ir apskričių komitetuose, nuo 1938 m. buvo BKP(b) Ušačių, Pružanų rajonų I sekretorius. 1940–1941 m. buvo LKP(b) CK Transporto skyriaus viršininkas, vėliau dirbo Penzos srityje. 1944–1946 m. buvo LKP(b) CK Pramonės skyriaus vedėjo pavaduotojas, 1946–1950 m. – LKP(b) Trakų apskrities komiteto I sekretorius, vėliau vadovavo kiaušinių ūkių trestui, tarybinių ūkių kapitalinei statybai, 1955–1962 m. buvo Maišiagalos tarybinio ūkio pirmininkas (Asmens byla, ten pat, ap. 227, b. 3562, l. 3, 10, 37, 47).

⁸⁹ Aleksandras Nikolajevičius Popovas (1910–?) – ekonomistas, VKP(b) narys nuo 1938 m., rusas; 1936 m. baigė Sovietinės kooperacinės prekybos institutą Maskvoje; dirbo SSSR vartotojų sąjungose. 1940 m. gruodžio – 1941 m. birželio mėn. buvo Lietuvos SSR vartotojų sąjungos pirmininko pavaduotojas, 1942 m. – SSSR LKT sekretoriato vedėjas (Asmens byla, ten pat, ap. 1771–3, b. 256, l. 5).

2 priedas. IŠTRAUKA IŠ LKP(B) V SUVAŽIAVIMO STENOGRAMOS APIE JUOZO VAIŠNORO KANDIDATŪROS Į LKP(B) CK NARIUS SVARSTYMA⁹²

[Posėdžio pirmininkas:] «Вайшнорас. Его здесь нет, он теперь в Москве.

Голос с места: партийный стаж?

Председатель: С 1940 года.

ГОЛОС С МЕСТА: Какие у него заслуги?

– Теперешняя работа.

Слово предоставляется тов. Ш. [taip tekste. – R. L.]

Т. Ш. ... Товарищ Вайшнорас был долгое время членом союза молодежи ляудининков. С большей частью союза молодежи ляудининков комсомол Литвы долгое время шел единым фронтом. Когда встал вопрос о народном фронте после УП съезда Коминтерна, тов. Вайшнорас, как и тов. Палецкис, были первые, которые призывали молодежь ляудининков сотрудничать с компартией и комсомолом.

Когда в 1939 году был организован комитет защиты прав народа, этот комитет известен в Литве, он издавал газету «За права народа». Тов. Вайшнорас был активным сотрудником газеты, значит еще в нелегальные времена вместе с нами сотрудничал и нам немало помогал, т.е. помогал революционному движению в нелегальные времена.

Теперь, после установлении советской власти и еще раньше, как только была свергнута с помощью Красной армии сметоновская власть, тогда с первых же дней тов. Вайшнорас вместе с нами сотрудничал, все время активно и верно работал на благо советской власти.

⁹⁰ Michailas Filipovičius Sorokinas (1907–1954) – VKP(b) narys nuo 1930 m., rusas; baigė 6 mėnesių propagandistų kursų Maskvoje; nuo 1932 m. dirbo partinį darbą SSSR geležinkelių sistemoje, 1938–1940 m. buvo Bujaus rajono Kostromos srityje VKP(b) I sekretorius. 1940–1941 m. buvo LKP(b) Kretingos apskrities II sekretorius, 1941 ir 1944–1948 m. – Panevėžio apskrities II sekretorius, 1949–1953 m. dirbo LKP(b) CK, LKP(b) Kauno srities komitete, panaikinus sritis išvyko dirbti į Mordoviją (Asmens byla, ten pat, ap. 227, b. 557, l. 4, 29).

⁹¹ Michailas Stepanovičius Šumilovas (1895–1975) – VKP(b) narys nuo 1918 m., rusas; sovietų kariuomenos pulkininkas, kurio vadovaujamas 11 šaulių korpusas 1940 m. buvo įjungtas į Pabaltijo karinę apygardą. Prasidėjęs vokiečių okupacijai pasitraukė iš Lietuvos, užėmė vadovaujančius postus SSSR armijoje, generolas pulkininkas, Sovietų Sąjungos didvyris (*Великая Отечественная. Командармы. Военный биографический словарь*, ред. М. Вожакин, Москва, 2005, с. 272–273).

⁹² V Lietuvos Komunistų Partijos (bolševikų) suvažiavimo stenograma, 1941 02 5–9, *LYA LKP DS*, f. 1771, ap. 2, b. 1, l. 505–507. Publikacijoje ištaisytos korektūros klaidos.

ШУПИКОВ. О прошлом тов. Вайшнорас я не знаю, но знаю его как наркома финансов, заместителя председателя Совнаркома. Он является одним из тех людей, которые четко проводят линию партии.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ. Какие предложения?

– Оставить.

ГОЛОС С МЕСТА: Не есть ли это нарушение устава партии, ведь он с 1940 года в партии, а по уставу, не имея годичного стажа, он не может быть даже секретарем первичной партийной организации, тем более членом ЦК.

ШУПИКОВ. Уставом партии такое ограничение не предусмотрено.

/РЕПЛИКА НА ЛИТОВСКОМ ЯЗЫКЕ – не записана./

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ. Есть предложение оставить в списке.

ГОЛОС С МЕСТА: Товарищи, я о партийности тов. Вайшнораса не знаю, но знаю только от некоторых членов коммунистической партии большевиков Литвы, что Вайшнорас за последнее время имеет связь с бывшими ляудининками правого крыла. Поэтому мое мнение, как члена партии, как делегата съезда, что среди членов партии Литвы можно выбрать более достойного быть членом ЦК. Предлагаю кандидатуру тов. Вайшнораса снять с списка.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ: О какой связи Вы говорите, о знакомстве?

– Знакомстве.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ: Конечно, знакомство есть.

– О более близкой связи.

ГОЛОС С ПРЕЗИДИУМА: В чем она выражается?

– Я не могу точно сказать, но это связь с людьми, которые не вызывают политического доверия.

ШУПИКОВ. Для того, чтобы отводить кандидатуру на съезде, нужно давать конкретный материал. Если говорить о связи наших руководящих товарищей с выходцами из других партий, следовательно, надо сказать, что во главе руководства бывшие ляудининки, работают и беспартийные товарищи, которые проводят линию партии.

Тов. Вайшнорас является заместителем председателя Совнаркома и поводит правильную линию партии. /ШУМ В ЗАЛЕ/.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ: Ставлю вопрос на голосование. Есть предложение выбрать счетчиками тов. Мицкевича, Маймина и Красика.

Кто за то, чтобы оставить тов. Вайшнорас в списке прошу поднять мандаты.
(счетчики подсчитывают голоса).

Есть предложение исключить кандидатуру Вайшнораса из списков для тайного голосования.

(счетчики подсчитывают голоса).

В РЕЗУЛЬТАТЕ ГОЛОСОВАНИЯ БОЛЬШИНСТВОМ ГОЛОСОВ КАНДИДАТУРА ТОВ. ВАЙШНОРАСА ИСКЛЮЧАЕТСЯ ИЗ СПИСКОВ ДЛЯ ТАЙНОГО ГОЛОСОВАНИЯ».

3 priedas. IŠTRAUKA IŠ LKP(B) V SUVAŽIAVIMO STENOGRAMOS APIE GENRIKO ZIMANO KANDIDATŪROS Į LKP(B) SK NARIUS SVARSTYMĄ⁹³.

«ЗИМАНАС – Родился в 1910 году в семье арендатора поместья. В 1923 году, когда я был в 6-ом классе гимназии, умер мой отец и после этого я начал жить самостоятельно. С 1933 года симпатизировал партии, в 1934 г. вступил в партию. До этого ни к какой организации не принадлежал, но по взглядам был сионистом. В 1934 г. вступил в партию, работал раньше [на] конспиративной работе, а потом был назначен партией в бюро по еврейским делам при ЦК коммунистической партии. Был секретарем этого бюро. Под руководством этого бюро была взята под влияние партии еврейская газета «Фолксблат»⁹⁴, откуда были изгнаны троцкисты. Благодаря этому бюро, под его влиянием была основана другая вечерняя газета. В этом бюро работал до прихода Красной Армии. Когда по поручению партии была основана газета «Голос народа»⁹⁵, работал там, после того, как партия была легализована перешел работать в «Тисесу».

ГОЛОС – Сколько земли арендовали?

– Около 300 гектар.

/Шум в зале/.

ГОЛОС – Арендуя землю в триста га, сколько имели батраков и в каком году?

– Моя семья покинула имение в 1924 г., когда умер отец. Батраков было около 20-ти.

ГОЛОС – Где теперь находится семья?

– У меня два брата и две сестры. Один брат судья Виленского волостного суда, другой брат работает в прокуратуре заместителем прокурора. Отец умер в 1924 г. [taip tekste – R. L.], мать содержат дети. Братья беспартийные. Одна сестра работает в банке, другая сестра врач. Собственной земли не было никогда.

ГОЛОС – Вы в молодежной организации сионистской состояли?

– Нет.

ГОЛОС – Никогда [?].

⁹³ Ten pat, l. 511–513. Publikacijoje ištaisyta keletas korektūros klaidų.

⁹⁴ *Folksblat* (Liaudies laikraštis) – kairiosios krypties žydų laikraštis, leistas Kaune 1930–1940 m. 1938 m. jį perėmė LKP Žydų sekcija.

⁹⁵ „Liaudies balsas“ – 1940 m. birželio 18–25 d. Kaune leistas „darbo žmonių laikraštis“, vėliau ėjęs kaip LKP CK organas „Tiesa“.

– Нет, но по воззрениям своим был сионистом. Участия не принимал.

ГОЛОС – Есть-ли кто ни будь из родственников за границей?

– Есть: в Париже сестра и в Африке.

ГОЛОС – Еще где?

– Нигде.

ГОЛОС – Член партии с какого года?

– Член партии с 1934 г.

Сколько лет было, когда умер отец?

– Мне был 14-ый год.

ГОЛОСА – Оставить в списке.

Голос – есть предложение отвести.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ – Есть два предложения – одно оставить в списке и другое отвести.

ПРЕЙКШАС – Я бы хотел сказать пару слов за товарища Зиманаса. Я его знаю с июня месяца. Все время т. Зиманас работает редактором Центрального органа партии, выполняет поручения, которые ему давал ЦК, всегда выполняет их добросовестно, и, по-моему, те голоса, которые раздаются об отводе, неправильны. Выходцев из буржуазии мы имеем в партии не одного. Т. Зиманас интеллигент, является выходцем из буржуазной семьи, так почему же то, что он выходец из буржуазной семьи, дает основание выводить его из списков в члены ЦК. Тов. Зиманас работает честно и добросовестно, выполняет любое поручение партии.

МУСИМАС [taip tekste – R. L.] – Из членов старой Литовской партии никто не предлагает отклонить кандидатуру т. Зиманаса, а мы его знаем давно, мы его знаем по тем газетам, которые выпускались в нелегальных условиях. Он проверен в нелегальных трудных условиях. Товарищи русские, которые тут находятся и которые не знают наших прежних условий, не работали в нелегальных условиях, не могут знать товарища Зиманаса. У вас уже 23 года после революции, а у нас только полгода.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ – Есть предложения прекратить прения. Ставлю на голосование. Кто за то, чтобы т. Зиманаса оставить в списке, прошу поднять мандаты.

/Кандидатура голосуется и остается в списке/»